Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL.CV. № 110 THURSDAY, JUNE 11, 1998 PARSIPPANY and NEW YORK CENTS 75 –ЦЕНТІВ ПАРСИППАНІ І НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 11-го ЧЕРВНЯ 1998 р. Ч. 110 РІК CV

Просвітяни звернулися до Л. Кучми

Харків (УНІАР). — Голова Харківського обласного відділу Всеукраїнського Товариства "Просвіта" ім. Т. Шевченка Кіндратенко надіслав листа до Президента України Леоніда Кучми.

Голова "Просвіти" у листі навів приклади злочинів проти представників українських національних об'єднань протягом біжучого та минулого років. У зверненні до Президента Кіндратенко наголошує на відсутності будь-якої протидії з боку правоохоронних органів у наведених ним випадках.

Затримано український корабель

Київ (УНІАР). — Тут 8-го червня у Міністерстві Закордонних Справ України повідомили, що 3-го червня в єгипетському місті Суез за борги Української державної компанії "Чорноморське пароплавство" затримано корабель "Глобал скай" з українською залогою на борті.

За повідомленням Міністерства Закордонних Справ України, на зустрічі з консулом України в Єгипті начальник служби безпеки міста Суез повідомив, що капітана "Глобал скай" поінформували про затримку корабля та його особисту відповідальність за його долю та долю залоги. Але на четверту добу після затримання корабель відплив у південному напрямі.

На попередження морської поліції не відреагував. Після попереджувального пострілу єгипетський морський десант захопив корабель. Члени залоги вчинили опір, одного моряка поранено. Амбасада України в Єгипті скерувала ноту протесту, вимагаючи офіційних роз'яснень.

Відбувся фестиваль короткометражних фільмів

Київ (УНІАР). — Кінофестиваль українських короткометражних фільмів "Відкрита ніч'98 (дубль-2)", організований управлінням кінематографії Міністерства Культури України за сприянням київської міської державної адміністрації відбувся у столиці України на Андріївському узвозі в ніч з 6-го на 7-го червня.

Під час фестивалю журі на чолі з Давидом Черкаським переглянуло близько 30 фільмів конкурсної програми. Як повідомив кореспонден-та УНІАР директор фестивалю Михайло Іллієнко, організатори фестивалю свідомо пішли на те, щоб до конкурсної програми допускалося тільки фільми українського виробництва, оскільки цей фестиваль започатковувався з метою з'ясувати ситуацію з виробництвом короткометражних фільмів в Україні.

Головну нагороду фестивалю (1,250 метрів плівки "Кодак") отримав режисер фільму "Потоки" Ярослав Попов. У номінації "Нічна варта" (професійний фільм) переможцями стали: краща режисура — Демінар Єналієв за конафільм "Війна", кращий оператор — Вадим Савицький за кінофільм "Я пливу", краща жіноча роля — Вікторія Малетко за кінофільм "7-ий маршрут", краща чоловіча роля — Микола Баклан за кінофільм "7-ий маршрут".

У номінації "Перші півні" (дебютні праці) переможцями стали: режисер кінофільму "2 січня. Ранок" Ірина Темиліна і оператор фільму "Мої іграшки, що ожили" Вадим Савицький. В номінації "Сова" (анімаційний фільм) першу нагороду отримала Наталя Марчукова за фільм "Великі та маленькі", другу нагороду — Наталя Чернікова за "Казку про богиню Микошу".

В номінації "Безсоння" (неігровий фільм) першу нагороду не отримав ніхто, а другу і третю — отримали Ольга Самолевська за фільм "Memento vivere" і Артем Сенчин за фільм "Лист до солдата".

Спеціяльну нагороду за кращу музику отримав композитор Олесь Санін.

На Союзівці відбудеться вчительський семінар

Ню Йорк. — Шкільна Рада повідомляє, що цього року, завдяки Українському Народному Союзові, відбудеться двотижневий семінар для підвищення кваліфікацій вчителів шкіл українознавства. Семінар відбуватиметься від 26-го липня до 8-го серпня на загально знаній відпочинковій оселі Союзівці.

Цей семінар запланований для підвищення кваліфікації вчителів шкіл українознавства взагалі, а для молодших учителів зокрема. Директори шкіл повинні подбати про своїх кандидатів. Усі школи отримали обіжники, в яких були подані докладніші інформації про згаданий семінар. Кожний кандидат може зголоситися, інформуючи про це директора школи, прямо на адресу Шкільної Ради, подаючи такі дані: короткий життєпис, предмет чи клясу навчання, адресу та телефон. Зголошення приймається до 10-го липня ц. р. Керівником семінару буде д-р Євген Федоренко, голова Шкільної Ради.

Зголошення слід надсилати на: Ukrainian Educational Council–UCCA, P. O. Box 391 —Cooper Sta., New York, N. Y. 10276-0391.

ЗСА ПОДАЛИ ДО ВІДОМА, що вони підтримають резолюцію Британії в Організації Об'єднаних Націй на дозвіл Північно-атлантійському оборонному союзові (НАТО) інтервенювати у південній сербській провінції Косово. Вашінґтон буде настоювати на тому, щоб НАТО було готове на таку можливість, включно з військовою дією, бо це єдине могло б переконати югославського президента Слободана Мілошевіча закінчити теперішні атакування його армії цивільних громадян в Косово. Крім того, ЗСА у понеділок, 8-го червня, долучилися до санкцій Європейського союзу, забороняючи нові інвестиції в Сербії та заморожуючи югославські та сербські активи в ЗСА.

В. Пустовойтенко закликав приспішити допомогу для ЧАЕС

Люксембург. — 9-го червня прем'єр-міністер України Валерій Пустовойтенко скритикував Захід за те, що він не поспішає виділити гроші на підвищення безпеки Чорнобильської АЕС.

Виступаючи на пресконференції, В. Пустовойтенко сказав, що гроші можуть надійти до кінця 1999 року, але Україна не може так довго чекати, оскільки на 2000 рік заплановано закриття ЧАЕС. За його словами, потрібно 760 млн. дол. на реконструкцію саркофагу.

У Люксембурґу український прем'єр брав участь у зустрічі ради співробітництва 15-членного Европейського союзу. Наприкінці наради обидві сторони заявили, що повне виконання підписаного у 1995 році меморандуму про взаєморозуміння між Україною, „Великою сімкою" й Европейським союзом щодо закриття ЧАЕС має „центральну важливість". Крім закриття ЧАЕС до 2000 року, меморандум передбачає також завершення будівництва енергоблоків на Рівенській і Хмельницькій АЕС.

8-го червня ЕС заявив, що впродовж наступних двох років він виділить на зміцнення саркофагу 110 млн. дол. Комишенер Ганс ван ден Брук сказав, що ЕС виконав свої зобов'язання і закликав „Велику сімку" зіграти свою ролю.

В рамках візити до Люксембурґу В. Пустовойтенко мав також переговори зі своїм партнером Жаном Кльодом Юнкером. Після зустрічі Ж. Юнкер і міністер фінансів України Ігор Мітюков підписали угоду про співпрацю в галузі банкової підготови.

Л. Кучма взяв участь у презентації нової столиці Казакстану

КАЗАКСТАН. — Президент України Леонід Кучма відвідав Казакстан у зв'язку з перенесенням столиці цієї країни з Алмати в Астан.

Президент України взяв участь в офіційній презентації нової столиці Казакстану — Астану та в церемонії закладення Алеї голів держав і почесних гостей і покладенні квітів до Меморіялу жертв політичних репресій.

В ході візити Л. Кучма зустрівся з президентом Казакстану Нурсултаном Назарбаєвим, взяв участь у відкритті нового бюра відділу амбасади України в Астані і відвідав українську гімназію.

Переважатимуть національні телерадіоканали

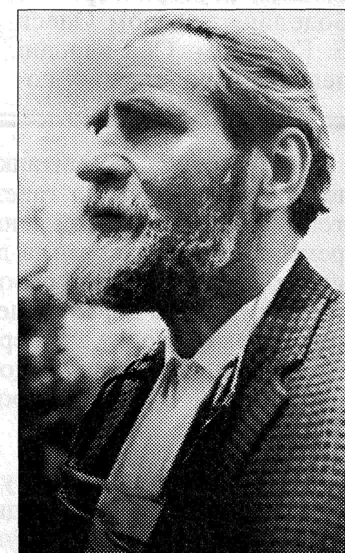
Київ (УНІАР). — Офіційно в Україні працюють загальнонаціональні, шість регіональних та кілька десятків місцевих телевізійних каналів. Радіоканалів також є три загальнонаціональні та вісім регіональних.

Голова Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення Віктор Петриненко зазначив, що через недосконале законодавство та брак досвіду у Національної ради з питань телебачення і радіомовлення, ліцензування каналів відбулося не так як хотілося. За словами В. Петриненка, через півроку відбудеться новий перерозподіл каналів та частот.

Основну частину ліцензій при цьому перерозподілі буде віддано загальнонаціональним та регіональним каналам. Гроші з ліцензування підуть не до бюджету, а на закупівлю техніки спеціяльним навчальним закладам, екологічні дослідження, дослідження у сфері телебачення й радіомовлення тощо.

В. Барка став лавреатом фонду Т. Шевченка

Київ. — Як пише „Вечірній Київ" з 14-го травня, Всеукраїнський Благодійний Культурно-Науковий Фонд Т. Шевченка оприлюднив імена лавреатів нагороди „В своїй хаті своя правда, і сила, і воля".

В. Барка

Між нагородженими є Василь Барка (Василь Очерет) — видатний український письменник, мистець-мислитель зі ЗСА, — за подвижницький жертвенний внесок у становлення і дальшу розбудову вільної демократичної української держави.

Більшу половину свого життя (народився 1908 року, на Полтавщині) В. Барці судилося прожити за межами батьківщини, однак своїм духовним покликанням він завжди вважав відновлення справжніх українських вартостей, української ідеалістичної ментальности. На своє 50-ліття прийняв „біле чернецтво" і побожне добровільно обрану ним важку дорогу самопізнання і жертвенної творчої праці на самоті, бажаючи дати українському народові дороговказ до втрачених ним високих духовних вартостей.

Підсумком цієї творчої Голготи став 20-томник унікальних в українському письменництві творів — лірики, драми, повістей, есеїв, перекладів, в яких домінує віща духова могутність — світло віри.

Вручення дипломів лавреатам відбулося 22-го травня на Чернечій горі у Каневі.

Спонсором нагороди та поїздки до Канева була Українська Фінансова Група (президент Валерій Бабич).

Починається нова боротьба між А. Лебедем і Б. Єльцином

Красноярськ, Росія. — Цими днями відбулася церемонія перебрання посту губернатора Красноярського краю Александром Лебедем, колишнім претендентом на президента Російської Федерації, короткий час по тому — прибічником, а відтак — противником президента Бориса Єльцина і одним з найбільш успішних кандидатів у майбутній президентській кампанії.

Російські спостерігачі передбачають, що з перемогою А. Лебедя у губернаторських виборах в Росії почнеться розкол між регіонами і центром, при чому регіони діставатимуть все більший вплив, особливо такі економічно багаті, як Красноярський край.

Тим часом Б. Єльцин намагається знайти спосіб унеможливити збільшення впливу в країні генерала А. Лебедя. Спеціяльним указом президент зробив посадника Красноярська Петра Пімашкова членом Президентської ради. Сенс цього призначення полягає в тому, щоб розколоти місцеву еліту і знайти противагу непоступливому губернаторові. Тим більше, що ніхто з оточення попереднього губернатора, Віктора Зубова, не перейшов в опозицію до А. Лебедя. Це означає, що в Красноярську, як і в усій Росії, люди все відвертіше висловлюються на користь „сильної руки", і ген. А. Лебедя вважають саме такою „рукою".

Дехто припускає, що коли Москві не вдасться ефективно діяти через П. Пімашкова, то вона вдасться до старого пляну відірвати від Красноярська багатий корисними копалинами Норільський промисловий район і приєднати до Таймирської округи.

Росія виступає проти інтервенції НАТО в Косово

Бонн. — Перебуваючи в Німеччині у вівторок, 9-го червня, російський президент Борис Єльцин, шукаючи способу запобігти втручання військ Північно-атлантійського оборонного союзу (НАТО) у сербській провінції Косово, приобіцяв особисто взятися за полагодження цієї напруженої та жорстокої ситуації з сербським провідництвом.

Після цілоденних розмов з німецьким канцлером Гельмутом Колем російський президент на пресовій конференції з репортерами засобів масової інформації заявив, що втручання НАТО може „порушити рівновагу на Балканах з непередбаченими наслідками для всієї Европи".

Натомість німецькі офіційні чинники чим раз більше схиляються до того, щоб готувати пляни такої військової можливости для припинення жорстокостей в Косово, де югославський президент Слободан Мілошевіч намагається всіма йому доступними засобами зупинити рух незалежности серед етнічних албанців у згаданій провінції, котру вони заселюють на 90 відсотків.

Б. Єльцин твердить, що тільки найбільш делікатними заходами можна осягнути будь-які успіхи в полагодженні цього існуючого конфлікту. Він не пояснив конкретно коли він підійметься за взяту на себе справу та в який спосіб його обіцянка буде здійснена.

Не зважаючи на обіцянки Б. Єльцина, міністри оборони країн НАТО найближчими днями зустрінуться в Брукселі для обговорювання конфлікту в Косово, котрий вик-

(Закінчення на стор. 3)

В Україні

(З інформацій УНІАР)

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

СИМФЕРОПІЛЬ. — У Криму підготовано комплексну програму енергозбереження, розраховану на період до 2010 року. В її здійсненні візьмуть участь різні міністерства, управління а також Кримський науковий центр НАН України і Кримська Академія Наук. Науковці взяли на себе підготову і впровадження енергозберігаючих технологій. Для виконання програми гроші виділятимуться з бюджету Автономної Республіки Крим. Крім того, плянується утворення позабюджетного чи громадського фонду підтримки енергозбереження в Криму.

ВИРІШУЮТЬ ПРОБЛЕМИ ШАХТАРІВ

КИЇВ. — Невідкладні заходи щодо фінансового забезпечення вугільної галузі у 1998 році обговорено на нараді, яку провів прем'єр-міністер України Валерій Пустовойтенко у суботу, 6-го червня. У нараді взяли участь керівники міністерств, управлінь, генеральні директори вугільних об'єднань, а також лідери двох найбільших шахтарських профспілок Віктор Держак та Михайло Волинець. Прем'єр-міністер підкреслив, що Уряд фінансуватиме введення в дію нових шахт і розрізів, без чого неможливо поліпшити становище вугільної галузі. Міністрові вугільної промисловости Сергієві Тулубові доручено забезпечити закладення необхідної кількости вугілля до державної резерви. Гроші за куплене державою вугілля мають піти на зарплатню шахтарям. Доручено також підготувати нові схеми розрахунків підприємств галузі з металюргією та енергетикою, при чому оплата за вугілля має надходити безпосередньо на шахти, минаючи посередників.

В. ПУСТОВОЙТЕНКО ВІДВІДУЄ ЛЮКСЕМБУРГ

КИЇВ. — Прем'єр-міністер України Валерій Пустовойтенко виїхав з офіційною візитою до Люксембургу, де 8-9-го червня провів переговори та підписав українсько-люксембурзьку угоду про співробітництво у сфері банкової підготови та актевізації політичного і торгово-економічного співробітництва в рамках ЕС. Голова Українського Уряду зустрівся з прем'єр-міністром Люксембургу Ж. К. Юнкером, головою палати депутатів Ж. Шпацем, міністром закордонних справ та головою палати депутатів.

СКАНДИНАВСЬКІ ДИПЛОМАТИ ВІДВІДАЛИ БУКОВИНУ

ЧЕРНІВЦІ.— Амбасадори Швеції, Данії, Норвеґії та Фінляндії в Україні відвідали Чернівецьку область. Вони ознайомилися з організацією виробництва на Чернівецькому парниковому комбінаті, відвідали два реформованих колгоспи. Про конкретні шляхи співробітництва йшлося під час зустрічі в обласній державній адміністрації. Зокрема, шведська сторона готує для України проєкт кадастрової оцінки земель. Чернівецька область ймовірно одна з перших візьме участь у його апробації.

ЗАХИЩАЮТЬ ДОВКІЛЛЯ

СИМФЕРОПІЛЬ. — На підставі закону України про охорону довкілля Республіканський комітет охорони довкілля і природних ресурсів Криму підготував доповідь про стан кримського довкілля у 1997 році. У ній детально і комплексно відображено державний підхід до проблем охорони природи, зроблено аналізу основних тенденцій розвитку екологічної ситуації, накреслено шляхи вирішення гострих питань в цій галузі. Вчені, які підготували доповідь, підкреслили, що на сьогодні в управлінні регіонального використання природи спостерігається зменшення фінансування природоохоронних заходів, послаблення контролі за дотриманням законодавства. Презентація доповіді відбулася 5-го червня, в Міжнародний день охорони довкілля.

ЛІКВІДАТОРИ КАТАСТРОФИ НА ЧАЕС ПІКЕТУЮТЬ ОБЛАСНУ АДМІНІСТРАЦІЮ

ХАРКІВ. — Перед будинком харківської обласної адміністрації проходить пікетування ліквідаторів катастрофи на ЧАЕС. Як повідомили пікетуючі, з Києва повернувся голова Харківської обласної ради чорнобильців, що брав участь у праці Центральної ради Спілки "Чорнобиль України". Представники тих регіонів України, крім західних, що не прислали своїх делеґатів, вирішили пікетувати Верховну Раду 11-го червня. Водночас плянується проведення подібних акцій протесту в усіх областях України.

НА ВИСТАВЦІ У ФРАНЦІЇ УКРАЇНА ПРЕДСТАВИЛА ТАНК

ПАРИЖ, Франція (УНІАР-АТН). — В передмісті Парижу Лє Бурже 6-го червня закінчилася виставка сухопутної військової техніки "Евросаторі", в якій уперше взяла участь Україна. Головним експонатом українського павільйону був танк харківського заводу ім. Малишева, модернізований з участю Франції та Чехії. Російські експозиції склали моделі та підбірки тематичних відеофільмів.

ДРУГЕ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ "КУЧМА-ГОР" ВІДБУДЕТЬСЯ 22-23-ГО ЛИПНЯ У КИЄВІ

КИЇВ. — Пресова служба Президента України повідомила, що друге засідання Українсько-американської міждержавної комісії під головуванням Президента України Леоніда Кучми та віце-президента З'єднаних Стейтів Америки Алберта Гора відбудеться 22-23-го липня цього року у Києві.

У СВІТІ

У ПОНЕДІЛОК, 8-ГО ЧЕРВНЯ, мехіканський римо-католицький Єпископ Семюел Руїз Гарсія, котрий є пастирем дієцезії у південному стейті Чіяпас, де більшість його пастви це індіяни, зрезиґнував зі становища посередника мирних переговорів між урядом Мехіко та запатістськими повстанцями. У своїй недільній проповіді Єпископ Руїз, який функції посередника виконував від перших днів конфлікту в 1994 році, звинуватив уряд у „залишенні стежки діялогу на стежку постійно зростаючих агресій", проти нього та його дієцезії. На думку багатьох його резиґнація — це ще одне невідрадне явище у згаданих мирних переговорах, які зупинилися на мертвій точці від 1996 року. Урядові офіційні чинники оскаржували Єпископа Гарсію в односторонності на користь повстанців. Навіть президент Ернесто Задільйо у своєму недавньому виступі скритикував „теологів жорстокости", котрі, на його думку, тільки роз'ятрюють конфлікт.

В АМЕРИЦІ

У ПОНЕДІЛОК, 8-ГО ЧЕРВНЯ, американська космічна ракета „Дисковері" востаннє відчалила від російської космічної станції „Мір" і тим закінчила першу фазу американсько-російської космічної співпраці та розпочала наступну — спорудження міжнародної космічної станції, котре має розпочатися в листопаді цього року. Будова міжнародної космічної станції, коли все піде як слід, забере п'ять років, 43 полети та 16 державних щоб її збудувати. Доля станції „Мір" вже вирішена, її в кінці 1999 року,13 років після її запущення в орбіту, Росія просто дозволить згоріти у вищих шарах атмосфери. Це був дев'ятий і останній полет ракети „Дисковері" до космічної станції „Мір" від червня 1995 року. Ракета з астронавтом Ендрю Томасом, який на станції пробув понад чотири місяці, повернеться на Землю у п'ятницю, 12-го червня. Всі разом американські астронавти пробули на станції „Мір" 907 днів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280 Parsippany, N.J.07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510. UNA Fax: (973) 292-0900

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор: Зенон Снилик

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.co

Балканами починає трясти

Цьогорічного березня ми писали про те, що над Косовом згущуються хмари. Тоді ще у цьому вибухонебезпечному балканському реґіоні було достатньо далеко до широких бойових дій: проблема в основному зводилася до створення сербською владою перешкод представникам Міжнародного Червоного Хреста в достачанні гуманітарної допомоги мешканцям Сребреніци в провінції Косово, після того, як там почалася стрілянина між сербськими військовиками та албанцями. Розмови американського спеціяльного посланця на Балкани Роберта Ґелбарда з провідником косовських албанців Ібраґімом Руговою та президентом Юґославії Слободаном Мілошевічем щодо розв'язання конфлікту можна вважати безуспішними. Обидві етнічні групи в Косово — албанці та серби — вже одверто вороже дивляться на себе. В переважній більшості албанонаселене Косово, котре С. Мілошевіч позбавив статусу автономії в Юґославії, швидко озброюється. Якщо ще кілька місяців тому визвольна армія Косово мала до 500 вояків, то сьогодні в її лавах є їх вже принаймні 12,000; число їх швидко зростає, і обидві сторони, з усього судячи, готуються не просто до збройного конфлікту, а до ще однієї в історії Балкан найсправжнісінької війни.

Звичайно ж, якщо дивитися власне з точки зору недопущення подібного збройного протистояння в цьому надто гарячому европейському реґіоні, позбавлення Косово автономії в 1989 році було не надто обачним, може й недопустимим, політичним кроком С. Мілошевіча. Але він думав і далі думає, насамперед, про зміцнення особистої влади в Сербії (доречніше, мабуть, буде незабаром говорити про тільки Сербію, поскільки Чорногорія готова найближчим часом оголосити свою незалежність) та, добре знаючи націоналістичні настрої сербів, зробив цей крок для того, щоб, заручившись підвищенням свого авторитету серед сербського населення, почати концентрувати владу в Београді. Тоді й почалися сербські військово–поліційні акції проти албанців у Косово.

Сьогоднішній початок розвитку згаданих подій, що ведуть до війни, надто нагадує собою сценарій, за яким розвивався конфлікт у Боснії. Тим незрозумілішим в цій ситуації є становище Заходу. Природно, що західні держави за всяку ціну хотіли б уникнути збройного втручання в Косово та щоб все там владналося мирним шляхом. Але, як зауважують деякі політичні оглядачі, пам'ятаючи ще зовсім свіжий боснійський приклад, непросто зрозуміти, на що, власне, згадані держави розраховують. Враховуючи боснійський досвід, ще можна уникнути війни в реґіоні з її безперечно значно поважнішими перипетіями, якщо б війська НАТО відразу вступили до Косово і розділили воюючі сторони. Захід не хоче цього робити, покладаючи надії на мирне полагодження конфлікту. Однак переговори Београд затягує, а етнічна чистка в Косово триває. Ото ж подібні переговори слід згортати та накласти на Београд найсуворіші санкції, водночас доклавши максимум зусиль до зміцнення демократичних сил у Сербії, як альтернативну владу до націоналістичного урядування Мілошевіча. Очевидно й те, що Захід не надто вітав би відділення Косово від Сербії, але безперечно він за те, щоб зміцнити його автономію. Однак нема підстав для сподівань, що Косово відмовиться від боротьби за його незалежність і повернення до Албанії, якщо не станеться поважних політичних змін в Београді. А таких, мабуть, доведеться чекати ще досить довго...

Спосіб мислення країн Заходу зрозуміти можна. Бо якщо сьогодні дозволити "сепаратичні" дії албанців у Косово, то це стало б найкращим прикладом заохочення подібних дій етнічних меншин в інших країнах; таких, наприклад, як басків в Еспанії тощо. З іншого ж боку бездіяльність та поступки ведуть в нікуди та тільки посилюють взаємну ненависть, створюючи умови для справжньої війни. При цьому не варто виключати, що до конфлікту приєднається Албанія, як і неприваблива перспективи — в міру наростання конфлікту — втягнення в цю справу Греції та Туреччини. При подібному розвитку подій чергова війна на Балканах може стати справжньою катастрофою для Европи. І не тільки для неї.

ҐАРАНТ КОНСТИТУЦІЇ

Роман Панкевич,
Львів

Ґарантом Конституції України часто називає себе Президент України Леонід Кучма, а також працівники з його оточення. Чи так воно є насправді? Розглянемо кілька прикладів.

Інтенсивна русифікація

Вже давно має місце в Україні явна і щораз інтенсивніша русифікація України. Особливого розмаху набрав цей процес від часу обрання Л. Кучми Президентом України. Мова корінної нації, українців, витісняється з ужитку у всіх сферах життя.

Останньою надією на порятунок української мови та на зміну ситуації на краще було прийняття Конституції України, в якій у 10-ій статті записано, що державною мовою в Україні є українська мова.

Але після прийняття Конституції наступило гірке розчарування.

Усім громадянам України вже давно відомо, чого ніяк не збагнуть наші співвітчизники, які проживають за кордоном, що уся влада в Україні перебуває в руках людей, вихованих в тоталітарній системі, в якій влада не признавала ніяких законів, крім тих, які встановлювала компартія.

Отже, і прийняту 26-го червня 1996 року Конституцію ніхто з властьімущих і не думав виконувати. Для них існує лише один закон: власний інтерес, а Конституцією вони прикриваються як фіґовим листком для своєї антинародної діяльности.

Але такого цинічного нехтування 10-ою статтею Конституції ніхто не сподівався. Після її прийняття українофоби з числа народних депутатів, членів Уряду, Адміністрації Президента почали змагатися між собою, хто більше буде зневажати українську мову.

Для нібито захисту української мови створюються чисельні комітету, організовуються круглі столи, наукові конференції, але всі вони нічого не вирішують і є лише засобом для „випускання пари" у свідомих громадян, обурених жахливим станом української мови в державі. В ті ситуації „ґарант Конституції" — Президент — мовчить і зберігає олімпійський спокій. Але досить його одного — єдиного Указу, на що він має право, про безумовне дотримання 10-ої статті Конституції про обов'язкове вживання української мови в усіх сферах громадського життя, як усі урядовці, а з ним працівники освіти та інших галузей заговорили б українською мовою.

Але „ґарант Конституції" не проявляє в цій ситуації рішучости, мовчить, і тим самим дає „зелену" вулицю русифікаторам України.

Дивне становище

Але є випадки, коли „ґарант Конституції" проявляє не властиву йому твердість та непоступливість. Так було в ситуації, яка склалася в Криму з кримськими татарами.

Відомо, що в часі війни комуністичний режим депортував з Криму усіх татар. Після розвалу СССР татари почали повертатися на рідну землю. На сьогодні їх повернулсоя біля 250,000. Але лише половина з них має громадянство України і може брати участь у виборах. Ті, які його не мають, не раз зверталися до влади і Президента з проханням пришвидшити процес надання громадянства. Та влада зволікає як з цим, так і з визнанням Меджлісу законним представником татар.

Напередодні виборів кримські татари вчинили ряд актів громадянської непокори. Наляканий радикальними діями татар глава адміністрації Президента Євген Кушнарьов заявив, що якщо Верховна Рада своїм законом не допустить татар до участи у виборах, то це зробить Президент своїм указом. Комуністи заблькували розгляд цього питання у Верховній Раді. В Крим було стягнено великі сили міліції та Національної Ґвардії для забезпечення порядку у виборах. І тоді Президент твердо заявив, що не піде на порушення Конституції і не надасть татарам право брати участь у виборах. При нагоді Президент підкреслив, що татари є ворогами української держави.

Якщо це було б так, то вони, очевидно, мусіли б бути союзниками антиукраїнських елементів з числа російських комуношовіністів, які мріють приєднати Крим до Росії. Таких заяв зі сторони татар ніхто не чув. Дивна позиція Президента, який, називаючи татар причиною напруженої ситуації в Криму, не помічає діяльности комуністів та російських шовіністів, які явно виступають за ліквідацію державности України і приєднання Криму разом з усією Україною до Росії.

В Криму леґально діють такі антиукраїнські організації, як партія „Союз", Спілка совєтських офіцерів тощо. Але це не перешкоджає ні владі, ні Президентові, „ґарантові Конституції". Більш того, у виборах брали участь декілька тисяч офіцерів Чорноморської фльоти Росії, які є формально громадянами України тому, що жили в Криму до 1991 року. Не важко уявити собі, за кого голосували ці „громадяни".

Совєтські свята та звичаї

„Ґарант Конституції" щораз інтенсивніше запроваджує в самостійній українській державі совєтські свята та звичаї. На 7 році незалежности України відзначає „державні" свята: 9-го березня — міжнародний день жінок, 1-го травня — міжнародний день солідарности трудящих, 9-го травня — „дєнь пабєди", і кульмінацією буде 7-го листопада — „годовщіна вєлікой октябрской рєволюції".

На „дєнь совєтской армії", 23-го лютого цього року, Президент зробив прийняття у своєму палаці, на яке запросив „заслужених ветеранів" і надав їм високі нагороди української держави. Він також прийняв керівників ветеранських організацій, таких як Ґєрасімов та Чєрнопіскій, які виступають проти державности України.

Не поминув своєю увагою і гостя з Москви генерала Громова, який був командувачем совєтської окупаційної армії в Афганістані і приїхав в гості до своїх побратимів. І усе це в час, коли Президент ще ні разу не згадав добрим словом учасників визвольних змагань з лав ОУН-УПА. Ніхто з них в незалежній Україні, за яку пролили стільки крови, ще не одержав урядової нагороди.

У 1995 році з нагоди 50-річя „побєди" Президент наказав закупити в Росії медалі, присвячені тій даті, та нагороджувати нею громадян України. Тепер він розпорядився закупити медалі імени маршала Жукова — ката українського народу, який хотів виселити усіх українців в Сибір і на совісті якого сотні тисяч знищених на фронті українців. І цією медаллю за наказом Президента будуть нагороджувати громадян України. Чи може бути більше знущання над історичною пам'яттю українського народу? Проти цього запротестували патріотичні ветерани та громадські організації.

Затятий комуніст милий серцю Президента

В Одесі у відкритий конфлікт вийшло протистояння „губернатора" Р. Боделана з мером Одеси Е. Гурвіцом. Оба народні депутати. Боделан — колишній 1-ий секретар Одеського обкому компартії, затятий комуніст, який на кожному кроці заявляє про вірність комуністичним ідеалам. Гурвіц — жид, який познімав в Одесі усі пам'ятники Леніну та іншим катам, а багато вулиць назвав іменами українських національних героїв. Вони звинувачують один одного у зв'язках з кримінальним світом. Конфлікт виникнув через нафтовий термінал: існуючий, малопотужний, діє в міській зоні, і Гурвіц хоче його ліквідувати і збудувати великий термінал біля Одеси, який мав би припинити залежність України від російської нафти. Боделан, який є на службі російських нафтових компаній, вже декілька років, не зважаючи на постанови усіх урядів та самого Президента, успішно бльокує будівництво цього терміналу — на догоду росіянам.

Відкритий конфлікт розпочався після зустрічі Боделана з Л. Кучмою. Отже, не важко здогадатися, від кого Боделан одержав дозвіл арештувати Гурвіца і не допустити його до обрання мером Одеси. Ось хто милий серцю Президента України: затятий комуняка, який не голосував за Конституцію і який не присягнув на вірність Україні, а не Гурвіц, який льояльно ставиться до української держави.

Війна з П. Лазаренком

Варто звернути також увагу на війну „компроматів", яка розгорнулася між колишнім прем'єром, лідером партії „Громада", П. Лазаренком та Президентом і Урядом. В час, коли П. Лазаренко майже рік був прем'єром і вже тоді було відомо, що весь ґазовий ринок України він віддав „Єдиним енергетичним системам", яких він був негласним власником і оборот яких сягав 10 блн. дол. річно, а податки сплачувалися сміхотворні, тоді ніхто не чув ні слова критики зі сторони Президента. Але як тільки П. Лазаренко після своєї резиґнації почав критикувати Президента, відразу появилися на нього компромітуючі матеріяли.

Але і Лазаренко не залишається в боргу і оприлюднює чисельні факти корупції і в Уряді, і в оточенні Президента.

На підставі оприлюднених матеріялів можна переконано стверджувати, що і сам Президент не без гріха і використовує своє становище для полагодження справ особистих і своєї родини.

Чи так повинен поступати „ґарант Конституції", репутація якого повинна бути без плям?

Лист з Білої Церкви

Газетні шпальти, як врожайний лан,
В них кожна думка — виважена, сміла
Журавочкою через океан
Газета в Україну прилетіла.

„Свобода"! Краще де знайти ім'я
Друкованій посланниці далекій?!
Ми — українці, ми — одна сім'я,
У нас в душі — свободи гордий клекіт.

Ми — українці! І нема межі
Між людом, що не стане на коліна.
Ми різні з вами, але не чужі.
Одна в нас втіха, біль один — Вкраїна!

Свобода! Ми вже маємо її
І не зміняєм у найбільшу скруту.
Дзвенять новини, мовби ручаї,
Про Україну, вами не забуту.

Газету власну творять залюбки
Твої далекі діти, Україно.
В Америці — друковані рядки
Звучать по-українськи солов'їно.

Шановна редакціє газети „Свобода"!

Доля нагородила нас щасливою можливістю познайомитись із Вашою газетою. Наш педагог, вчитель-методист, керівник Центру дитячої дипломатії школи ч. 7 Марія Байда відкрила нам цікавий світ Вашого періодичного видання. Ми були щиро вражені, схвильовані змістом газети, її цікавими матеріялами про життя американської молоді, про доброчинну діяльність американських громадян, українців за походженням. Нам було приємно дізнатись, що колишні українці, які виїхали до Америки, їхні діти та онуки шанують українську мову, знають історію, культуру нашого краю, жваво цікавляться всіма сторонами життя України.

Ми переконалися, як глибоко увійшло в душі американців Чорнобильське лихо, як співчувають вони всім, хто потрапив у атомні лабети цієї страхітливої трагедії.

В одній із газет ми натрапили на фотографію малят із Бучанської школи-інтернату Київської области. Це незаперечний доказ того, як у вас, в Америці, турбуються про долю соціяльно незахищених дітей в Україні. Щире дитяче спасибі, низький Вам уклін, добрі, милосердні, дорогі люди! Ваша газета „Свобода" стала місточком, що єднає дві країні, які бажають одна одній миру і добра.

Читаючи вашу газету, ми глибше розуміємо вас, українців, які, прийшовши в чужинецькі краї з вірою в Бога і любов'ю до України, свято оберігали свої народні звичаї та культуру. І не тільки шанували, а й дальше розвивали і поширювали їх. Ви кожного дня, кожної години, кожної хвилини линули думками до своєї багатостраждальної неньки-України, віддаючи свою самовіддану працю на вівтар її свободи та незалежности. І зараз наша Україна є незалежною. Ми хочемо запропонувати вам дружбу поколінь: молоді Центру дитячої дипломатії школи ч. 7 Білої Церкви на Київщині і українців з ЗСА. Це можуть бути ваші діти віком від 12 років, і ті, кому за 60. Ми маємо багато молодої енергії, таланту і бажання розповісти вам про все те добре, що ми робимо, до чого прагнемо, про що мріємо, а також навчитись у вас життєвого досвіду. Ми звертаємось до вас з проханням допомогти нам, як переможцям конкурсу „Таланти твої, Україно", приїхати до Вас з нашою концертною програмою. Якщо ми заробимо трошки грошей, то купимо українські підручники для учнів школи ч. 7. Це була єдина російськомовна школа у нашому місті. В цьому році вона стала українською, але не вистачає підручників українською мовою. Це буде наша маленька частинка у велику історію України.

Ми запрошуємо Вас до нас, у Білу Церкву, подивитися на наше місто, місто Київ і інші міста України.

Наталія, Олена, Ірина,
Біла Церква,
Київщина.

Адреса: Ukraine 256400, вул. Нова, кв. 52, Байді Марії; тел.: 04463–50723, факс: 04463–64244.

Сергій Білокінь

ПОЖЕЖІ КИЇВСЬКОЇ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ 1964 ТА 1969 РОКІВ

III

Рукописи почали відразу вивозити. Оскільки в такі моменти починається мародерство, в кожному залі з'явилось по одній-дві душі співробітників КҐБ, які наглядали за роботою. Про мішки для рукописних тек, ясно, не подбали. За кілька годин привезли якісь із-під борошна, чи не з пекарні. Спочатку Візир відмовився пхати туди папери, а потім роздумав, що коли все пропаде, йому „нагадають" цю невеличку можливість і що він з неї не скористався. Він погодився. Привезли вояків, брезентами із-під танків вони понакривали височенні стелажі, закидаючи один край по той бік шафи, а другий — по цей, так що утворювався ніби двоскатний дах. Згори крапало, а тоді текло — лише в читальному залі. Горіти — нічого не горіло. Коли понавитрушували багато борошна, а його залляла вода, утворилась ковзанка, й вояки з мішками блискавично переїздили довгу залу з кінця в кінець. Допомагали виливати воду надвір сусіди знизу, із відділу стародруків, вони захищали й себе. У залі в натягнутому брезенті вода зібралась посередині, так що утворилось озерце. Деякий час існувала загроза, що впадуть балки перекриття з горішнього поверху, стільки там зібралось води, але в кімнатах повідчиняли двері, й вода сходами ринула вниз. Співробітники стояли на сходах попід стінами й щитками не допускали її до стін. Вона витікала через балюстраду просто у передпокій, а тоді на вулицю.

Рівно доба, до світанку наступного дня, пішла на вивезення паперів до газетного відділу, що містився тоді у Софії. На другий день хтось сказав, що там після ремонту ще не направили дах, і коли пішов дощ, рукописи опинилися під загрозою. Візир із Шубинським побігли туди, й по дорозі, а це був ранній ранок, підійшли до газетного кіоску за оперою. Там стояв якийсь чоловік і розповідав охочим, що рукописний відділ увесь погорів і що йому сказав про це сам... завідуючий відділом...

На цьому мій запис уривається. Хто зна, скільки правди в цьому подекуди баламутному оповіданні. Кілька років тому я пробував шукати слідчу справу, та її не знайшли (минули строки зберігання?). Але, можливо, хоч один із старих співробітників бібліотеки запише свої спогади сам, хоч би той самий Візир? Невже в усіх такі ледачі душі? Не давали ж вони, справді, підписки! Принаймні, не всі ж давали!

При цій нагоді я хочу розповісти про наступну по-жежу, яка почалася уночі проти 26-го листопада 1968 року в Георгіївській церкві Видубицького монастиря. Там горіли обмінно-резервні фонди Центральної науко-вої бібліотеки АН. Але поперших треба пояснити, що саме ці фонди собою являли і як виникли. Всенародна (національна) бібліотека України (така була на початку її офіційна назва), утворилась за наказом гетьмана Скоропадського. Формувалась вона шляхом концентрації в одному місці державних і приватних книгозбірень, що існували давніше, а тоді вже й нових надходжень. У ті роки бібліотек, що втрачали своїх власників, ставало чимраз більше, коли людей винищували або вони виїздили. Покинуті напризволяще у монастирях, гімназіях, всіляких ліквідованих установах, вони звозились і зносились у приміщення, одведені для ВБУ. Одні книжки ставили на полиці, а до інших просто не доходили руки. Хоча зібрані в такий спосіб книжки обробляли безперестанку протягом десятиріч, обмінно-резервний фонд ЦНБ лишався найбільший у Союзі. Колись мені трапилося ротапринтне відомче видання московської Бібліотеки ім. Леніна, згідно з яким обмінні фонди самої ҐБЛ у Клементовці складали 1,530,900 книжок, ҐПБ (ленінґрадської) — 190,000, а ЦНБ АН УРСР — 2,197,000, себто більше двох мільйонів томів, більше, як ті дві разом узяті! Подавалося, що на той час оброблено лише 917,000. Із них книжок було 217,000, періодики — 700. Видань українською мовою та „іншими мовами народів СРСР" (себто не російською) 267,000. Видань дореволюційних — 200,000.

Ясна річ, усі ці числа сумнівні вищою мірою. Я відбирав в обмінно-резервному фонді потрібні книжки, коли працював після університету в Музеї Книги, а потім, багато пізніше, як опинився без праці й підробляв на половину платні в музеї Лесі Українки (докладніше про це — у відповідному місці, пізніше). Тут покищо скажу загальні речі. У 70-их роках обмінно-резервний фонд був розкиданий по підвалах житлових будинків, здебільшого „хрущоб", здається, в семи місцях Києва — на вулиці Ольжича (тоді — Дем'яна Бєдного), 11, 13 та 15, на Госпітальній, 2, на Січневого Повстання, 17, на Горького, 20 (у подвір'ї), на Якіра тощо. Як повідомлялось у пресі, сирецькі підвали мали загальну площу 1,200 кв. метрів. На початках моєї праці я застав книжки „у стосах", тобто ними, ніби цеглою, було закладено увесь внутрішній простір довжелезних підвалів, що йшли попід цілими будинками у всю довжину, з метровим, часом півметровим коридором довкола, попід стінами. Щоб не завелися миші, погодилися на „менше зло" — у підвалах оселилися коти (з ними, на жаль, — блохи). Стоси мали висоту до двох, двох з половиною метрів. Як могла порахувати всі ці книжки завідувачка, Ярослава Євсейчик, знає тільки вона. Втім, вона з усіма була лагідна й привітна, і я можу їй тільки поспівчувати, що вона працювала на такому „відтинку".

(Закінчення буде)

Оксана Булах

Чекання

Чекаю на тебе
Вже не рік, а роки.
Безнадійно надіюсь
Щоденні години і миті.

Колись збудеться, встрінемось,
Може й запізнимось.
Щемно, мовчазно
Душа заятрить.

Чомусь наші стежини
В дорогах життєвих,
Чагарно, заплутано,
Довго й безвинно блудились...

Росія...

(Закінчення зі стор. 1)

ликає побоювання, що повториться боснійський сценарій з сотнями тисяч втікачів, до яких Західня Европа тепер відчуває деяку нехіть.

У п'ятницю, 12-го червня, в Лондоні для обговорення тієї ж справи мають зустрітися міністри закордонних справ ЗСА, Британії, Німеччини, Італії, Франції, Росії, Японії та Канади. Німецький міністер оборони Фолькер Руе, твердить, що необхідним є міністрам НАТО застановитися над можливими військовими плянами та збільшити економічно-політичний тиск на С. Мілошевіча.

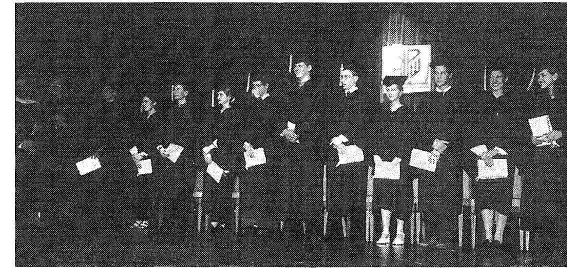
Ґрадуація в „Нашій Українській Рідній Школі" у Філядельфії

У Філядельфії в УОКЦентрі після успішної здачі матуральних іспитів відбулася ґрадуація випускників „НУРШ" (директор д-р Олександр Лужницький).

Програму провадив перший заступник голови Шкільної Ради Лев Іваськів. Катехит „НУРШ" о. Роман Паньків провів молитву за померлих матерів двох цьогорічних випускників, які не дочекались цієї щасливої години — бачити успішне закінчення школи українознавства своїми дорогими дітьми. А потім отець провів молитву на честь закінчення школи випускниками.

Опікун матуральної кляси мґр Богдан Тодорів представив кожного з абітурієнтів. Всі вони не тільки в українській школі, але й в американських школах досягли високих успіхів. Випускників привітали мґр Михайло Кулинич, катехит школи о. Р. Паньків та педагогічний дорадник Шкіл Українознавства Америки мґр Галина Кутко (письмово).

З промовою виступив літературознавець з Києва академік Сергій Білокінь, який розказав про нашу національну літературу, про сучасні дослідження родів українських гетьманів та закликав випускників та всіх учнів школи цікавитися історією своїх родин.

Ґрадуанти з дипломами.

З прощальними словами звернулись до своїх товаришів голова 11-ої кляси Лариса Городиська та президент матуральної кляси Андрій Луців.

Директор школи д-р О. Лужницький попрощав своїх вихованців та вручив їм дипломи.

А ввечері того ж дня відбулася презентація та баль випускників „НУРШ". З тої нагоди були випущені шкільна газета „Мрія", спеціяльна пропам'ятна книжка матуральної кляси та фототабльо.

Гарно вдягнені входили до святочно прикрашеної залі випускники. Майстром церемонії був вчитель Роман Дубенко. І знову представляв випускників опікун матуральної кляси мґр Б. Тодорів, розповідав про успіхи в навчанні в українській та американській школах, участь в різноманітних організаціях, про їх пляни на майбутнє та про громадську діяльність. Сердечно привітав абітурієнтів голова Шкільної Ради Богдан Гасюк: „Продовж 12-ох років ми мріяли, що зерно любови до української нації, посіяне у ваших душах вашими учителями, пустить глибокий корінь і розцвіте дивоцвітом повноцінного українця".

З цікавим святочним словом звернувся до випускників професор університету д-р Мирослав Кий, який висловив декілька думок: про ролю випускників у відродженні України, шляхи допомоги Україні та про місце випускників у ширшому американському світі. І на закінчення сказав: „Я вірю, що як не за життя ваших батьків, то, напевне, за ваше життя, Україна замінить свою полатану сорочку на нову вишиванку, і що ви продовжите неперервний ланцюг любови чергових поколінь до неї. І ввійде Україна в кращу хату, що її діти пильно збудували... Щасти вам, Боже!"

Катехит о. Р. Паньків провів молитву перед вечерею. Щиро вітали випускників із закінченням школи та бажали добрих успіхів на дальшій життєвій дорозі мґр Б. Тодорів, голова Шкільної Ради Б. Гасюк, голова 11-ої кляси Л. Городиська. З гарними словами подяки до батьків, дирекції та вчителів звернувся голова матуральної кляси А. Луців.

Л. Городиська виголошує прощальне слово.

Д-р О. Лужницький звернувся до випускників з прощальним словом і висловив певність, що скільки б часу не пройшло з цього дня, кожен з абітурієнтів запам'ятав кожну хвилину, проведену в цій школі, доброю вона була, а чи не зовсім. „...Ми віримо, що ви станете колись українськими громадськими діячами, патріотами, речниками української справи у вільному світі".

Після цього директор школи вручив випускникам матуральні дипломи та англомовні книжки „Історія Европи" авторства Дейвілса.

А від Екзекутиви Союзу Українців Католиків „Провидіння" випускників привітав секретар Мирон Б. Солтис та подарував кожному з них книжку „Ікони України".

На вечорі висловлено подяку Батьківському комітетові та всім організаторам випускного балю. Баль продовжувався до пізньої ночі під звуки оркестри „На здоров'я".

Галина Клюк-Дзівак

ФУНДАЦІЯ ім. Тараса ШЕВЧЕНКА
Україна, 290053
м. Львів, в. Вол. Великого, 50
Тел.: (0322) 64-95-55
(0322) 64-84-67
Факс: (0322) 64-84-72

FOUNDATION of Taras Shevchenko
Ukraine, 290053
Lviv, Vol. Velykoho, 50
Tel.: (0322) 64-95-55
(0322) 64-84-67
Fax: (0322) 64-84-72

ЗАРЕЄСТРОВАНО Міністерством юстиції України, Київ 14 березня 1997
СВІДОЦТВО No. 0340

ШАНОВНА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО!

До тебе звертаємось від імені численних вчителів та учнів України з проханням: допомогти подолати нестачу підручників у школах. Нестача їх спричинена рядом фактів, серед яких основним є фінансова скрута, яку переживає вся держава, особливо ж — освітянські заклади її. Підручників бракує в україномовних школах, а ще менше їх — у російськомовних. Цей найтяжчий наш дефіцит в значній мірі стримує перехід колись російськомовних шкіл до мережі україномовних. **Загалом же гальмується виконання Закону про нашу рідну, державну мову.**

Щоб зарадити державної ваги справі, ми пропонуємо такий першоетапний крок — забезпечити школи достатньою кількістю копіювальної техніки: нехай кожен вчитель має можливість фотокопіювати для учнів сторінки підручника, роздавати дітям, їх як домашнє завдання. З часом же, маємо тверду надію, цю проблему держава вирішить — підручники в дітей будуть.

А поки що звертаємось до людей діяспори — щедрими пожертвами допоможіть утворити фонди для придбання копіювальної техніки. Організацію цієї добродійної справи бере на себе Фундація ім. Тараса Шевченка.

Жертводавці від 50 дол. і більше одержать посвідки для податкових цілей, а їхні прізвища будуть розташовані в пам'ятних таблицях у школах, які одержать копі-ювальні машини, в такому порядку:

Прихильники (ті, хто надіслав 100 дол.)
Фундатори (від 251 дол. до 500 дол.)
Меценати (від 1,001 дол. і більше)
Добродії (від 101 дол. до 250 дол.)
Почесні фундатори (від 501 дол. до 1,000 дол.)
Почесні спонзори (ціна однієї копіювальної машини — приблизно 5,000 дол.).

Листи з пожертвами надсилати на таку адресу:

TARAS SHEVCHENKO FOUNDATION of Ukraine
2150 Bloor Street West, Suite 96
Toronto, Ontario — Canada, M6S 1M8

Tel.: (416) 239-4407 • Fax: (416) 239-1526

На чеках просимо написати: **Copying machines for Ukraine.**
Приймаємо також вживані, в доброму стані, копіювальні машини.

ЗА ВАШІ ЩЕДРІ ПОЖЕРТВИ — ЩИРА ВАМ ПОДЯКА З УКРАЇНИ

Київ, в квітні 1998

ІВАН ДРАЧ
народний депутат України,
голова Української Всесвітньої Координаційної Ради

ПАВЛО МОВЧАН
народний депутат України,
голова Всеукраїнського Товариства "Просвіта"

У СОТУ РІЧНИЦЮ НАРОДИН

бл. п.
проф. д-ра інж.
ЄВГЕНА ХРАПЛИВОГО

народженого в селі Лисівці, повіт Заліщики в Україні, 1898 р., померлого в Ерлянгені, Баварія, Німеччина, 1949 р.

начального директора й голови Крайового Господарського Товариства „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" у Львові, основника й керівника „ХЛІБОРОБСЬКОГО ВИШКОЛУ МОЛОДІ", директора Хліборобської Палати у Львові, дійсного члена наукового товариства ім. Тараса Шевченка, професора Українського Вільного Університету в Мюнхені, Баварія та Українського Технічно-Господарського Інституту в Регенсбурзі, журналіста, редактора, автора численних праць на теми сільського господарства й кооперації в Галичині, Карпатській Україні та Холмщині, члена Управи Комісії Допомоги Українському Студентству,

відправляться Заупокійні

СВЯТІ ЛІТУРГІЇ:

у церкві св. о. Миколая на Аскольдовій Могилі в Києві;
у храмі св. Юра у Львові;
у храмі св. Софії в Римі;
у храмі св. Андрія Первозванного в Мюнхені;
у церкві св. Івана Хрестителя в Ґантері, Ню Йорк, ЗСА;
у церкві Христа Царя в Лондоні, Канада;
та Панахида на могилі покійного в Ерлянґені, Баварія.

Просимо усіх знайомих, однодумців, колишніх співпрацівників та студентів покійного злучитися у цей день із нами в молитвах за спокій його душі та за сповнення його ідеалів щастя й добра на нашій звільненій землі.

Дочка — ЛЕСЯ ХРАПЛИВА-ЩУР з мужем ОРЕСТОМ

П О Д Я К А

В п'ятницю, 24-го квітня 1998 р. відійшла на вічний спочинок наша найдорожча і незабутня ДРУЖИНА, МАМА, ТІТКА і БАБУСЯ

бл. п.
ГАЛИНА МАЙСТРЕНКО

Зі щирою вдячністю складаємо сердечну подяку всім рідним, друзям та приятелям за їхню присутність на похоронних відправах, за їхні молитви, за співчуття, за чудові квіти і щедрі пожертви на добродійні цілі в пам'ять покійної.

Ми особливо вдячні Архиєпископові о. Сергієві Кіндзерявому за відслуження Панахиди в похоронному заведенні і за духовну і моральну підтримку під час хвороби і після смерти покійної.

Також ми особливо вдячні Протопресвітерові о. Несторові Ковалеві за відслуження св. Літургії в церкві св. Андрія та на цвинтарі над могилою покійної в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Ми також вдячні семінаристам за спів під час Служб.

Ми глибоко вдячні за прощальні слова виголошені на тризні: А. Олійникові, П. Крамаренкові, І. Фізерові та Ю. Ґетц, Р. Линдсі, В. Левінській, М. Знаєнко, Н. Шміґель.

Ми вдячні тим анонімним доброчинцям, які покрили видатки за тризну.

Щиро дякуємо Олі Ґунчак за переведення збірки.

Ми ще раз дякуємо о. Ковалеві за відправу св. Літургії в сороковий день по смерті покійної, а нашим друзям Людмилі та Юркові Костюкам за їхню всебічну підтримку, гостинність та організацію і пожертви на Службу та інші видатки.

Також особлива подяка приятелькам покійної Марії Ґебі та Ріті Линдсі за їхню допомогу в останні дні покійної.

Збірки на добродійні цілі.

НА КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКУ АКАДЕМІЮ:
А. Бойчук, В. і О. Винники, Ю. і Л. Костюки, О. Лобачевська, Л. і Ю. Мазурці, І. Мороз, Н. Наливайко, М. Оленська, А. Д. Олійник, О. і В. Поліщуки, О. і Р. Равлюки, В. Романовський, М. і І. Фізери, Е. Церкевич, А. і Ю. Черни, О. і А. Шевченки, Л. і Т. Шеґедини, Н. і М. Шміґлі.

Зібрано 870 дол.

НА ДОПОМОГУ СИРОТАМ В УКРАЇНІ:
О. і Т. Гунчаки, Я. Дармограй, В. і Н. Клапічаки, В. Левінська, Л. Левицька, Ю. і О. Мацики, Н. Нагірна, Г. і Р. Ратичі, Н. і І. Соневицькі, Ю. і Н. Сиволопи, О. Труш.

Зібрано 490 дол.

НА КООРДИНАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ:
(Підручники для дітей)
Н. і І. Коропецькі, А. Рудик, М. Рудик, Л. і В. Чопенки, Д. Чижик, М. Чорний.

Зібрано 245 дол.

НА УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ В НЮ ЙОРКУ:
В. і Я. Криштальський, М. Знаєнко.

Зібрано 150 дол.

Особисто вислали на
ФОНД УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ в НЮ ЙОРКУ:
Городецький, д-р Онишкевич.

Разом 50 дол.

Висловлюємо щиру подяку всім тим, які особисто вислали пожертви на різні доброчинні інституції і прізвищ яких ми не в змозі перелічити.

Всім жертводавцям ми висловлюємо глибоку подяку.
Нехай Господь винагородить вас своєю ласкою.

З вдячністю родина МАЙСТРЕНКІВ

П О Д Я К А

У п'ятницю, 10-го квітня 1998 р. з волі Всевишнього відійшов у вічність

бл. п.
ОЛЕГ ТАРАС РАТИЧ

доктор хемії

Цією дорогою складаємо щиру подяку Всечеснішому о. Павлові Лабінському, нашому парохові, за відслуження похоронних відправ і за прощальні слова, як також за відвідування хворого у шпиталі.

Ми вдячні всім, які пошанували пам'ять покійного Олега і так чисельно взяли участь у похоронних відправах.

Дякуємо за прощальні слова над домовиною інж. Дмитрові Демидюкові.

Дякуємо всім хористам під проводом інж. Дам'яна Ґечі.

Дякуємо за квіти і вінки надіслані до похоронного заведення рідними і приятелями.

Дякуємо членкам Союзу Українок за проведення збірки та всім які зложили щедрі пожертви замість квітів в ім'я бл. п. Олега Ратича.

НА СЛУЖБИ БОЖІ зложили:
Анна Астряб, Мелянія Банах, Юля Дуда, Іван і Ірена Ґойдич, Анна Гірняк, Микола і Стелла Гутак, Стефан і Катерина Гира, Богдан і Дарія Кекіш, Ярослав і Гелен Паславський, Марія Пирч, Іванна Ратич, Любомир Ратич, Надя, Христя, Галя, Роман і Олеся Ратич, Ростислав і Галя Ратич, Сестрицтво Пресв. Богородиці, Марія Смішкевич, Александра Ткач, Йоанна Вірхнянська.

НА ЦЕРКВУ РІЗДВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ В Н.Б.:
о. Павло і Віра Лабінські, Александра Ощудляк.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ „НАШЕ ЖИТТЯ":
Мелянія Банах, Ярослав Березовський, Галина і Василь Біровець, Христя і Юрій Бук, Наталія і Петро Буняк, Гелен Бобиляк, Уляна Вовк, Ярослава і Ярослав Букачевські, Дарія Будна, Марія і Мирон Ґатала, Наталка і Іван Головінські, Оля і Ярослав Городецькі, Ірена Гронь, Марта Данилюк, Ірена Чайківська, Романа і Богдан Федасюк, Александра Кіршак, Люба Клячко, Ірена Кочержук, Анна Король, Богдан Котис, Анна і Б. Кравчук, Христя і Роман Лазор, Дарія і Александер Леськів, Софія і Юрій Лонишин, Христина Навроцька, Дарія Оріховська, Тамара і Порфірій Панкевич, Юліяна Павлинська, Марія і Богдан Полянські, Віра і Юрій Попель, Анна і Володимир Рак, Таїса і Андрій Рак, Любомир Ратич, Галя і Ростислав Ратич, Дарія і Юрій Ратич, Дарія і Єфрем Ратич, Лідія і Всеволод Саленко, Марія Слободян, Соня Слободян, Ірена Старожитник, Стефа і Роман Старожитник, Ярослава і Володимир Стойко, Міка і Юрій Тарасюк, Александра Ткач, Ореста і Богдан Ткачук, М. і І. Томоруґ, О. Тритяк, Таїса і Славко Турянські, Марія Цісик, Ліда і Ярослав Черник, Оксана і Вінсент Шандор, Оля і Іван Ящишин, 65 Відділ СУА в Ню Брансвик, Н. Дж.

НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ В НЮ ЙОРКУ:
Ярослава і Ярослав Букачевські, Лідія Гладка, Евгенія і Евген Івашків, Іванна Шкарупа,

НА „ВІСТІ КОМБАТАНТА":
Дарія і Єфрем Ратич, Ярослава і Ярослав Букачевські, Анна і Володимир Мотика, Галя і Ростислав Ратич.

НА УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ:
Леся і Петро Ґой.

Сердечно дякуємо дорогим жертводавцям за їхні щирі пожертви.

ІВАННА РАТИЧ і родина

Рух на Закарпатті за єдність Української Католицької Церкви

Від деякого часу діє на Закарпатті Комітет УК-Церкви, складений із священиків і мирян. Цей рух від початку відстоював потребу ієрархічної єдности Мукачівської єпархії з усією Українською Греко-Католицькою Церквою в противагу до незрозумілих намагань правлячого Єпископа Івана Семедія та його помічника Єп. Йосифа Головатого, які заступають окремі права своєї єпархії (sui iuris). Третій єпископ, Владика Іван Маргітич, що відбув за свої релігійні переконання совєтський Ґулаґ, заступає думку про єдність закарпатських греко-католиків з цілою УКЦерквою і її Главою у Львові. Владики Семедій і Головач іноді спілкуються з іншими українськими єпископами, беруть участь подеколи в синодах єпископів, але на ділі таємно ведуть сепаратистські акції. Спілкуються з іншими греко-католицькими єпископами в Америці, Словаччині чи в Угорщині, які американізують, словакізують та мадяризують нашу Церкву і вірних.

В березні 1998 року відбулося в Ужгороді поширене засідання Комітету УКЦ на Закарпатті, в якому, крім членів, взяли участь священики, представники Спілки ім. А. Шептицького та провідні миряни, серед них: проф. Михайло Тиводар з Ужгородського Університету та депутат Верховної Ради України Михайло Косів, який є співголовою Світової Ради Мирян УК-Церкви.

Прозвучали гострі вимоги направити ряд занедбань в єпархії та нав'язати тісну і постійну співпрацю її керівництва зі Львовом. Основною проблемою — заявив на вступі о. Данилаш — це єдність УКЦ, якій противляться деякі старші священики, здебільшого мадярофільських поглядів, та зовнішні чинники — колись Москва, а тепер Будапешт — і деякі кола у Ватикані. Через те заіснував конфлікт між священиками і вірними, що утруднює відновлення і розвиток греко-католицизму на Закарпатті. Деякі учасники наради ставили вимоги вийти з-під юрисдикції Мукачівської єпархії, оскільки Єп. Семедій не бажає підпорядкуватися Патріярхові Мирославові Любачівському та Синодові Єпископів УКЦеркви. Нарада прийняла постанови:

Звернутися до всіх єпископів УКЦ з проханням чітко виявити свою позицію стосовно УКЦ у Закарпатті. Якщо вони стоять на засадах єдности Церкви в Україні, то просимо зробити все, що від них залежне, щоб ця єдність набула реального змісту.

З цим же проханням звернутися до Собору УКЦ. Звернутись до Секретаріяту Собору з проханням включити до складу делегатів Собору представників від УКЦ Закарпаття на чолі з синкелом Владиком І. Маргітичем.

Звернутися до української католицької інтелігенції та вірних УКЦ з проханням підтримати нас у справедливій боротьбі за єдність Церкви в Україні. Таке ж прохання направити до діяспори.

Використовувати всі можливості, щоб залучити до цієї справи структури державної влади.

Організувати паломництво наших вірних до Риму з метою донести нашу позицію і реальний стан речей до найвищої церковної влади.

На нашу думку, миряни і священики мають повне право і моральний обов'язок ставити такі вимоги тим більше, що їх підтримує Єпископ-синкел І. Маргітич, який за розпорядженням Апостольської Столиці опікується вірними і парафіями української орієнтації. Тільки в єдності з УК-Церквою можна буде припинити такі неподобства, як ось недавно сталося у хустському Воздвиженському Соборі, де почали правити Літургії українською живою мовою, а Єпископ Семедій на потіху кільком мальконтентам, у приватній хаті чи каплиці, доручив правити по-церковно-слов'янськи. Але ані в Пряшеві, ані в Будапешті чи Ніредьгазі не боронить церковно-слов'янської мови для вірних закарпатців, де єпископи-колеги І. Семедія впровадили в Літургію виключно словацьку чи угорську мови. В Угорщині по-мадярськи і на Словаччині по-словацьки можна правити, а в Україні на Закарпатті по-українському не вільно...

В. М.

(Комісія зв'язку й інформації українців Закарпаття в діяспорі).

Ужгородська Шевченкіяна триває

Понад десять років йдуть розмови про спорудження пам'ятника Тарасові Шевченкові в Ужгороді. Зрозуміло, що затримка з його будівництвом викликана цілим рядом серйозних причин, з якими не можна не рахуватися. Девальвація зібраних народних фондів, суперечки навколо проєкту, зміни місця встановлення пам'ятника — все це, здавалося б, вже минулося. Та ні! Пам'ятник Шевченкові — це ще одне perpetuum mobile для можновладців Ужгорода, і більмо в оці антиукраїнських сил древнього міста над Ужом.

Знайшлися сили, яким не до вподоби вибране й освячене кілька років тому місце для пам'ятника Кобзареві на розлогій і велелюдній площі Богдана Хмельницького. Вони пропонують „сховати" його у затишному сквері напроти економічного факультету Ужгородського Університету. Це питання ще не розв'язане, а суперечки навколо нього не вщухають. Та, як відомо, батьки міста ніколи не рахувалися й не збираються рахуватися з громадською опінією і думкою Організаційного комітету для спорудження пам'ятника.

Останнім часом почалася справжня війна за проєкт пам'ятника. В січні й лютому цього року обласна преса широко розрекламувала проєкт ужгородського скульптора Михайла Михайлюка. Про нього заговорили й високо оцінили видатні громадяни краю — Іван Чендей, Володимир Микита (скульптор), Павло Чучка, Микола Бандусяк, Іван Небесник та інші. Відкрито банковий рахунок для пожертв на спорудження цього пам'ятника. Залишилося тільки укласти угоду між скульптором і керівництвом міста й почати роботи. Деякі гарячі голови запевняли вболівальників, що пам'ятник буде відкрито ще у травні цього року. Їхні обіцянки Богу та посадникові міста в вуха...

Підозріла затримка із затвердженням проєкту й укладенням угоди зі скульптором М. Михайлюком стала відомою. Виявилося, що „міський нянько" мав домовленість зі скульптором Беленем і вже частково фінансував його альтернативний проєкт, який ніхто не обговорював і не схвалював. Проєкт М. Беленя подає Шевченка в образі 90-річного горбатого діда в „панських" лахах.

Звичайно, у міського владики тут руки розв'язані: хто виділяє з міської каси державні гроші не спорудження пам'ятника, той вибирає і проєкт. Та при всіх бонапартистських амбіціях годилося б рахуватися як з думкою професійних знавців діла і Організаційного комітету, так і тих жертводавців, які на всіх континентах відгукнулися на духовний заклик своїх краян.

Справа із спорудженням пам'ятника Т. Шевченкові в Ужгороді набирає потворних форм і заходить в сліпу вулицю. Вона потребує державного і творчого вирішення.

О.М.

(Комісія зв'язку й інформації українців Закарпаття в діяспорі).

У 140-річчя С. Русової

„Софія Русова належала до того покоління українських жінок, які поруч Лесі Українки засвічували „досвітні вогні", що освічували шлях нашого народу до незалежности. Їй, як небагатьом із її товаришок, пощастило пережити й радість здійснення мрій, й гіркоту втрати вільної держави. Але Софія Русова ніколи не переставала вірити у збутність своїх ідеалів. Тому то вона й написала дивовижну книжку про визначних жінок України. Серед них імена — Лесі Українки, Олени Пчілки, Ганни Барвінок, Дніпрової Чайки, Ольги Кобилянської, Марка Вовчка та багато інших", — писала про Софію Русову проф. Наталя Сидоренко.

Варто пригадати, ким була Софія Русова. Перш за все вона була великою українською патріоткою, неструдженою працівницею на народній ниві. По батькові була шведкою, по матері — француженкою, а по своїх ділах — визначною українкою. Народилася вона 18-го лютого 1856 року в с. Олешні на Чернігівщині у найтяжчі часи російського гніту. Майже з дитячих років відчула горе і кривду українського народу і тому ціле своє життя посвятила тому народові допомагати.

Описуючи свої дитячі роки, з теплотою згадує свою няню українку і з великою любов'ю її українські пісні. Це були часи повного кріпацького поневолення. Батько Софії Русової був високогуманною людиною, прихильно ставився до українського народу і допомагав йому.

Будучи маленькою дівчинкою, Софія втратила маму, а коли їй було 10 років, батько переїхав на постійне поселення до Києва. Тут талановита дівчина закінчила гімназію. Ще під час навчання в гімназії вона познайомилася з родиною Старицьких і Лисенків та попала в добре українське оточення, яке заклало у її свідомості той національний фундамент, який допоміг їй піднестися на вершини культурно-освітнього життя. На жаль, у самому розквіті вона втратила батька. Життя змусило її, разом зі сестрою Марією, заснувати український садочок і зайнятися освітою української молоді.

Це той період, в якому шалів російсько-царський деспотизм, але також вогненне слово Шевченка будило не лише тугу за минулим, але також привернуло пильну увагу до праці над долею власного народу. Ця праця набирала найрізноманітніших форм, від записів фольклору і поширення культурно-освітньої праці, до перебудування національної свідомости.

Працюючи з серцем і віддано на полі народньої освіти, молода, енергійна Софія познайомилася з українським патріотом Олександром Русовим, з яким і одружилася. Їхнім сватом був відомий вчений Михайло Драгоманів, а прославив це подружжя Микола Лисенко написанням композиції „Золоті ключі". Молоде подружжя Русових зайнялося видавничою працею, а крім того активно працює в жіночому русі, професором на вищих жіночих курсах у педагогічному інституті Києва, співвидавцем журналу „Світло". Не легке це було завдання, бо тоді чорносотенний уряд переслідував будь-яку культурно-освітню працю, а зокрема видавничу. Для повної заборони видано так званий Валуєвський указ у 1863 році. Хоч скрізь тихо, але росте хвиля протесту. В цьому протесті активну участь бере Софія Русова, вона стала, як кажуть, душею того руху. В її домі часто відбувалися обшуки, одного разу вдалося поліції знайти друкарську машинку, що послужило до арешту. Її ув'язнено, а малими її діточками, трилітнім Михайликом і піврічною Любкою заопікувалися на волі її друзі. Після звільнення її з тюрми вона переїхала до Одеси за мужем і дітьми. Але і тут поліція її арештувала за знайдену книжку в колисці дитини. Софія Русова в тюрмі дуже тужила за своїми дітьми, бо любила вона їх безмежною любов'ю. Такою ж любов'ю вона любила свій народ, свою Україну. Її патріотизму не зломила тюрма. Вона приєднала до неї найкращих дітей уярмленої нації.

Не завагалися її черговий раз ув'язнити навіть тоді, коли вона під серцем носила сина Юрка. Неодноразово був також арештований і її муж, а також син Михайло. Все, що ділялося в Україні, мало наявні ознаки національної дискримінації. 17-го травня 1876 року з'явився нечуваний серед цивілізованого світу „указ" проти української мови й українського письменства, знаний „Емським". Цей указ не допускав навіть ввозити будь-які українські книжки в межі російської імперії.

Навіть цей короткий час між ув'язненням Софія Русова займалася організуванням шкільництва, поширенням літератури і взаємозв'язками з визначними людьми України. Під час Визвольних Змагань її було призначено на пост керівника шкільництва. На жаль, агресія, тим разом большевицької Росії, змусила український уряд, а разом з тим Софію Русову, переїхати з Києва до Кам'янця Подільського, де вона викладала в університеті, займалася допомогою пораненим і заснувала жіночу раду.

Після захоплення цієї території большевиками Софія Русова нелегально дісталася до Чехо-Словаччини і розпочала, ніби, нове життя. Вона стала професором у Празькому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова. Брала активну участь у громадсько-політичному житті і займалася науковою працею. Серед численних її праць варто назвати: „Перша читанка для дорослих, для вечірніх та недільних шкіл", „Методика колективного читання", „Єдина діяльна трудова школа", „Теорія і практика дошкільного виховання", „Дидактика", „Сучасні течії в новій педагогії", „Роля жінки в дошкільному вихованні", „Моральні завдання сучасної школи", „Наші визначні жінки" тощо.

Софія Русова народилася в лютому і померла 5-го лютого 1940 року, на 84-му році життя, в Празі, де була похована на цвинтарі Ольшани. З нагоди її 140-ліття від дня народження відбуваються по цілій Україні ювілейні святкування, а зокрема у Чернігові, де 17-го і 18-го лютого відбулася наукова конференція, у деяких доповідях якої відчувався комуністичний дух.

Нехай ця скромна стаття пригадає українській еміграції, ким була в українській культурі Софія Русова. Нехай пам'ять про таких українських патріотів буде вічною.

Ярослав Стех

Покійному другові — скромна згадка

Була весна 1945 року. В місяці травні цього року замовкли уже гармати Другої світової війни, затихли гуркотіння ескадр бомбовиків, які в час війни скидали мільйони бомб, що вбивали й калічили маси населення земель, які стали ареною боротьби за панування над світом двох хижаків — фашистської Німеччини й большевицької Москви.

Скапітулювала гітлерівська Німеччина, запанував у світі мир. Та для Лемківщини, як і для всієї України, був це тільки позірний мир. На українських землях, зокрема на західніх, велась завзята кривава нерівна боротьба українського народу з окупантами українських земель — комуністичною Москвою й Польщею.

Населення Лемківщини було змушене боронитись від польського насилля, тож молодь зголошувалась в ряди Української Повстанської Армії. І так, 21-го травня 1945 року зі села Боська вирушили три добровольці, щоб в рядах УПА боротися за права свого народу. Були це Михайло (Місько) Проць, Петро Куземка й Іван Лико.

Сконтактувавшися з українським підпіллям, їх усіх трьох призначено у склад районної адміністративної боївки в 4-му районі надрайону „Бескид", де політичним провідником був „Говерля". Тут усі три прийняли псевда: М. Проць — „Бурий", П. Куземка — „Підкова" та Іван Лико — „Скала". Згодом усі три стали бойовиками Служби Безпеки в цьому районі, але пізніше доля їх розділила: „Бурий" залишився в цій же боївці, „Скала" перейшов до адміністрації цього ж району, де прийняв псевдо „Богдан", а „Підкова" був призначений у склад надрайонової боївки СБ, де провідником був „Горислав".

„Бурий" залишився в районній боївці СБ „Буйтура" — „Цока", був його довіреним бойовиком і спец-кур'єром. Доля була йому ласкавою аж до липня 1947 року, коли то у висліді зради, місце таборування боївки (14 осіб) оточив відділ польського війська. У висліді густої обосторонньої стрілянини „Бурий" був важко поранений в руки і ноги. Ось як це описує у своєму спогаді Петро Цалинський „Орлик":

„Того ж вечора він (мова про районового провідника СБ 'Беркута') вислав мене, 'Жука', 'Голуба' й 'Білого' з завданням принести раненого 'Бурого'. З трудом віднайшли його в жалюгідному стані. 'Бурий' був майже непритомний від упливу крови. Він не відзивався до нас, хоч ми тихенько гукали до нього з віддалі кількох кроків, тільки висунувши з-під листя руку з пістолем, водив нею непритомно в нашому напрямі. Зробивши ноші з гілля й чатиння, принесли його щасливо до місця постою куща 'Макаренка'".

Михайло Проць-„Бурий", хоч не вповні ще вилікуваний з ран, зі своїми друзями великим рейдом перейшов у Західню Німеччину. Побоюючись за долю своїх батьків Дмитра і Анни та сестри Осипи, які вивезені були в СССР, він змінив своє прізвище на Масник.

Згодом з Німеччини переїхав на постійно до ЗСА, де з улюбленою дружиною Юлією вів спокійне життя в Гартфорді, Конн. Але останні роки його життя дались відчути наслідками минулих переживань і терпінь. На схилі життя довелось йому боротись з різними хворобами, яких не щадила йому доля.

Михайло Масник-Проць-„Бурий", хоч на еміграції не брав активної участи в громадському житті, мав вповні у крові глибокий патріотизм і любов до рідного народу. Відійшов він у вічність 27-го березня 1998 року.

Нехай вічна буде йому пам'ять.

Іван Лико